

בית המשפט המחוזי חיפה

03 דצמבר 2019

ע"ו 19-11-62900 פלונית נ' מרכז בריאות הנפש
מזרע (מזור) ואח'

השופט ש' ברלינר

בפני:

פלונית

המערערת:

נגד

הוועדה הפסיכיאטרית - מרכז בריאות הנפש מזרע (מזור)

המשיבה:

פסק דין זה ניתן לפרסום

בשם המערערת: עו"ד שחם, ס. משפטי

בשם המשיבה: עו"ד גב' פרידמן, פמ"ח

פסק דין

1. המערערת ילידת 1991, רווקה, תושבת ישוב בצפון הארץ, סובלת ממחלת נפש – סכיזופרניה, (ברקע מחלה גופנית – פעילות יתר של בלוטת התריס), אושפזה גם בעבר, וכיום היא מאושפזת בכפיה בבית החולים מכוחה של הוראת אשפוז מיום 6.11.19 שהוצאה על פי הוראות חוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991 (להלן – החוק). ערר על הוצאת ההוראה נדחה ביום 10.11.19, ההוראה הוארכה ביום 13.11.19, ערר על הוצאתה נדחה אף הוא, וביום 17.11.19 ביקש המנהל מן הוועדה להאריך את אשפוזו הכפוי של המערערת לתקופה נוספת של שבועיים. הוועדה דנה בכך ביום 17.11.19 והאריכה את האשפוז עד ליום 24.11.19. ביום 21.11.19 ביקש המנהל מן הוועדה להאריך את האשפוז שוב, הפעם לתקופה של חודש ימים, הוועדה דנה בכך ביום 24.11.19, האריכה את האשפוז עד ליום 22.12.19, ועל החלטה אחרונה זו של הוועדה מלינה המערערת, אשר מבקשת כי אורה על סיום האשפוז ועל שחרורה המיידית מבית החולים.

2. הוועדה בדקה את המערערת, ובדו"ח הוועדה מיום 24.11.19 נרשם בין היתר כי היא "מוזנחת בהופעתה החיצונית. מדברת בקול בכיני. בולט אקזופטלמוס בשיחה, קשה לעקוב אחר דבריה, קופצת מנושא לנושא. ... דיסימולטיבית. שוללת אלימות כלפי אמה עובר לאשפוז

בית המשפט המחוזי חיפה

03 דצמבר 2019

ע"ו 19-11-62900 פלונית נ' מרכז בריאות הנפש
מזרע (מזור) ואח'

(שעה שבבקשת המנהל נרשם כי היא "תקפה את אימה פיזית טרם הגעתה"). חסרת כל תובנה למצבה ולצורך בטיפול. שיפוט לקוי ושיקול דעת לקויים במידה ניכרת. בוחן מציאות פגום". עוד נרשם כי המערערת נזקקת לתרופות: דקינט, דרלין, זריקה קלופיקסול דפו, זריקה קלופיקסול אקיופג', בונדורמין, מרקפיצול, זיפרקסה, וכן פרפינן. הוועדה העריכה כי נשקפת מן המערערת מסוכנות ברמה גבוהה, לעצמה ולאחרים; ציינה כי "מדובר במטופלת השרויה במצב פסיכוטי מלווה בסיכון ולכן לא ניתן בשלב זה לשקול חלופת אשפוז"; האשפוז הוארך, כאמור, למשך חודש כבקשת המנהל, עד ליום 22.12.19, והוועדה נימקה כי "מדובר במטופלת המוכרת למערכת הפסיכיאטרית מאשפוזים חוזרים, מאובחנת כסובלת מסכיזופרניה. בבדיקתה שרויה במצב פסיכוטי פעיל, חסרת כל תובנה למצבה ולצורך בטיפול. שיפוט ובוחן המציאות פגומים במידה ניכרת ועקב כך מהווה סיכון לעצמה ולאחרים. לציין", הוסיפה הוועדה, "כי בני משפחתה של המטופלת הגיעו הבוקר לבית החולים אך סירבו להמתין עד לקיום הוועדה, אך מסרו למזכירת הוועדה כי הם תומכים בהמשך אשפוז של המטופלת."

הערה זאת של הוועדה באשר לבני המשפחה נסמכת על הרשום בהחלטה הקודמת של הוועדה מיום 17.11.19 בה הוחלט על הארכת האשפוז עד ליום 24.11.19, כי "המחלקה מתבקשת לזמן את אמה של המטופלת לדיון", וכן לרשום בהחלטת הוועדה מיום 13.11.19 כי "ככל שתתקיים ועדה נוספת [בעניינה של המערערת] יש לזמן מי מבני משפחתה".

3. אין חולק כי אשפוז כפוי מכוח החוק הוא צעד דרסטי, פוגע בחירותו של החולה ובכבודו, וניתן לנקוט בו רק שעה שהדבר הכרחי, באין ברירה אחרת, כאשר לא נראה כי ניתן להגן על שלומו של החולה, ושלומו הציבור או מי מן הציבור, בדרך אחרת, אל מול המסוכנות שבחולה הנובעת מן הפגיעה הניכרת בתובנתו, שיפוטו ובקרת המציאות שלו, הכל פרי המחלה ופעילותה. מחלה בהעדר מסוכנות, שעה שלא מתקיים גם תנאי נוסף מאלה הרשומים בס' 6 ובס' 7 של החוק, אין בה כדי להצדיק אשפוז בכפייה בבית החולים. נדרשת מסוכנות. מסוכנות זאת צריך כי תהיה ממשית ומוחשית. ניתן לדמותה לכדור המתגלגל במדרון, במהירות ובעוצמה הולכים וגוברים, בצורה מסוכנת, עד כי אם התהליך לא ייבלם, יתממש אותו סיכון. יש שיגדירוהו כאסון, אך נכון יותר לומר כי די בכך שהסיכון טיבו ואפשרות התממשותו יצדיקו את המסקנה כי אין מנוס מאשפוז. לא כל חולה נפש עלול לגרום לאסון. כל חולה ומידותיו וסיכונים שלו, וכל אחד מגלם מצב ייחודי משלו.

4. לצורך החלטתה חייבת הוועדה לקבל נתונים, לברר פרטים, ולגבש לנגד עיניה תמונת מצב כוללת המשקפת את דמותו מצבו מחלתו ואישיותו של החולה. התמונה מתגבשת לעיני

בית המשפט המחוזי חיפה

03 דצמבר 2019

ע"ו 19-11-62900 פלונית נ' מרכז בריאות הנפש
מזרע (מזור) ואח'

הוועדה לא רק על סמך הבדיקה, אלא על סמך כלל הנתונים המובאים בפניה. בכלל הנתונים הללו, ובגדר העיקרי שבהם, מונחת בפניה בקשה מנומקת בכתב מאת המנהל, מעודכנת, ככתוב בטופס שתבניתו מוכתבת מראש, ובראשו הכותרת "טופס הפניה לוועדה פסיכיאטרית מחוזית". בטופס זה יש לפרט, את הנדרש, על פי ראשי הפרקים הכתובים בו: אבחנות, פרטים סוציאליים, סיבת האשפוז, המחלה הנוכחית, עבר פסיכיאטרי, [הנעשה והקורה עם החולה והתנהגותו] במחלקה, מצבו הנפשי [של החולה] כיום, טיפול תרופתי [הנרשם לחולה על ידי רופאיו], מסוכנות עצמית, מסוכנות לאחרים, יעד אלימות אפשרי, מסוכנות בעבר, הכנה [של החולה ובני המשפחה] לצורך התכנסות הוועדה, עמדת המשפחה, ולבסוף: דיון וסיכום הכוללים את בקשת המנהל מן המחלקה.

5. הוועדה היא מוסד מיוחד במינו, רפואי מעין שיפוטי. היא איננה בית משפט. כללי הנהל וההוראות החלים על דיון בבית המשפט אינם חלים עליה. היא פועלת על פי הוראות החוק ותקנותיו, נוהלי משרד הבריאות, וכללי הדין הציבורי החלים על גוף מסוגה, כגון, כללי הצדק הטבעי, ומסקנותיה חייבות להיות סבירות, מידתיות, ונטולות כל שיקול הזר לחוק. חובתה לברר את הדברים כהלכה נובעת מטיב פעולתה, וממשקלו של הנושא העומד לדיון שיש עימו פגיעה של ממש בחירותו של החולה, היכולה להיות מוצדקת רק מחמת מסוכנותו ומן הצורך לטפל בו ולהשיב לו את חירותו ויכולתו לחזור לחיים בקהילה, ומסמכויותיה ככתוב בחוק (ובהם האמור בס' 25 של החוק הקובע כי "על ועדה פסיכיאטרית יחולו הוראות סעיפים 8 עד 11 ו- 27 (ב) לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968, בשינויים המחוייבים").

6. לאור כל האמור, טוען ב"כ המערערות כי במקרה דנן הוועדה לא ביררה את הדברים כראוי. הטענה כי המערערות מסוכנות, וכי פגעה באימה, לא בוררה לטענתו כראוי, שכן האם ושאר בני המשפחה לא התייצבו בפני הוועדה, לא אישרו את הטענה לגבי התנהגותה המסוכנת של המערערות, ולא היה על הוועדה להחליט לאשפז את המערערות בכפיה, בלא שבני המשפחה הופיעו בפניה, העידו על אשר אירע, מסרו פרטים, נשאלו שאלות, ואם תרצה, אף לא נחקרו בחקירה נגדית על ידי ב"כ המערערות. הוועדה, לטענתו, התרשלה בכך שלא אילצה אותם לבוא בפניה. אם נרצה להציג את הדברים בקיצוניותם, נוכל לטעון כי המשפט הפלילי שנמנע מפעולה כלפי המערערות, ושניתן היה לצפות כי יביא עימו בסופו של דבר להוצאת צו אשפוז נגדה, יש לקיימו עתה בפני הוועדה. אכן, אבסורדי ונוגד את טובתו של החולה.

7. אכן, גיבוש תמונת מצב כוללת לגבי החולה מצריך ברוב המקרים בחינה של הקורה במשפחה, מעורבות של עובד סוציאלי, אם זה של בית החולים ואם זה המופקד על המצב הסוציאלי ברשויות הרווחה, וכן נדרש שיתופם של בני המשפחה לאורך הליכי האשפוז וקבלת ההחלטות

בית המשפט המחוזי חיפה

03 דצמבר 2019

ע"ו 19-11-62900 פלונית נ' מרכז בריאות הנפש
מזרע (מזור) ואח'

לגבי החולה, לרבות בחינת המסגרת האמורה לתמוך בו ולחזקו, עם שובו לחיי חברה בקהילה, וראשית דבר – במשפחה. אולם, מכך אין להסיק כי בכל מקרה על הוועדה לשמוע ישירות את בני המשפחה, ולברר דברים מפייהם, או כי אין להורות על אשפוז בכפיה שבא לעולם בעקבות אלימות נטענת של החולה כלפי מי מבני משפחתו. זאת, כל עוד תמונת המצב הכוללת לגבי החולה מבוררת ומבוססת כהלכה, על פי ראיות מנהליות ונתונים, עליהם ניתן לסמוך, בדיוני הוועדה.

8. כך הוא גם במקרה דנן. תמונת המצב לגבי המערערת, רקעה, עברה, טיב מחלתה וביטוייה במציאות, הקורה בבית, תוך זימון בני המשפחה, אשר החליטו שלא להמתין לבירור בפני הוועדה והלכו לדרכם, כל זה מאשר את החלטת הוועדה ואת מסקנתה. סבורני, כי לא היה זה נכון, במצב זה, כי הוועדה תאלץ את ההורים לבוא בפניה, חרף רצונם, ואף בדיון בפני, הבנתי מפי המערערת, כי היא אינה חפצה בזימונם לדיון בערעורה.

9. מהי תמונת המצב הכוללת לגבי המערערת? התמונה ברורה. היא סובלת ממחלת נפש הגורמת לפגיעה קשה בשיפוט ובבקרת המציאות שלה. היכרות עם המערך הפסיכיאטרי עוד משנת 2008, וככתוב בהפניה אל הוועדה "ידוע על התנהגות אלימה למשך הרבה שנים: ב 2008 נעצרה לאחר שדקרה את אחיה בסכין. בהמשך עברה מספר אשפוזים פסיכיאטריים, חלקם בכפיה. אשפוז אחרון לפני כשנה: הובאה לבדיקה בליווי משטרה לאחר שאמא פנתה למשטרה עם תלונה על התנהגות אלימה בבית. ... לפני כחודשיים הגיעה למיון ע"י משטרה לאחר שנעצרה לאחר שתקפה את אימה". במחלקה המערערת, כרשום בהפניה, "מתגרה במטופלים ומזמינה תגובות תוקפניות". עניינה של המערערת נסקר גם בעבר בע"ו 12-12-29260 מיום 13.12.2013, וניתן לקחת בחשבון לצורך תמונת מצבה גם את הרשום ואת ההליכים שבתיקי מעצר אלה: 19-09-30684, 18-09-30484, 18-09-25243, 10-03-9499 וכן 03-7056-10.

10. אנסה לסכם: תהליך קבלת ההחלטות לגבי אשפוז כפוי אזרחי מכוח החוק, נשען אמנם על רגליים מנהליות, פחות יציבות מן הבסיס המונח ביסודו של האשפוז הכפוי הפלילי, הנבחן מראשיתו, על ידי שופט, בבית משפט, בהליך פלילי, המקפיד על דיני ראיות, וייצוג. אולם, ההליך האזרחי מוגבל תחילה לשבוע ימים של אשפוז כפוי, ולאחר מכן שבוע נוסף, ובהמשך, הוא מתבסס על פעולה יסודית ומבוררת של הוועדה. הפעלת סמכויותיה כוועדת חקירה, נדרשת, כך נראה, רק במקרים מיוחדים המצדיקים זאת. שיתופם של בני המשפחה נדרש. (ר' ע"ו 19-08-59537 מיום 22.9.19). אך, אין פירוש הדבר כי על הוועדה לאלצם להופיע בפניה,

בית המשפט המחוזי חיפה

03 דצמבר 2019

ע"ו 62900-11-19 פלונית נ' מרכז בריאות הנפש
מזרע (מזור) ואח'

כך כל עוד הפרטים ברורים ומשתלבים יחד לתמונה מבוססת, המובילה את הוועדה להחליט, כפי סמכותה, לכאן או לכאן, באשר לאשפוז והארכתו.

11. המערערת מאושפזת בכפיה בבית החולים כדין. עבודת הוועדה נעשתה כהלכה. לא היה זה מן ההכרח לכפות על ההורים למסור דברים לוועדה, אף כי ראוי היה אולי, כי מזכירת הוועדה תסדיר כשרצו ללכת לדרכם, כי הוועדה תשמע אותם מיד. גם כך, החלטת הוועדה מבוססת ומוצדקת.

12. לאור כל האמור – הערעור נדחה.

ניתן היום, ה' כסלו תש"פ, 03 דצמבר 2019, בהעדר הצדדים.

שמואל ברלינר, שופט עמית